

Igor Zabel

Telefon

Najprej mi pišeš o tisti telefonski govorilnici, o njenih mokrih in potacanih tleh, o tistem smradu, kaj vse se nabira v njej, kakšne sape, iz ust, iz oblek, iz vrečk, ki jih odlagajo na tla in prislonijo ob stekleno steno, kašljajo, spahuje se jim, prdijo, in kam se vse to vpija, mogoče v te kovinske okvire, mogoče v tale zamaščeni les, tam stojim, zdi se mi, da mi mokrota s tal prenika skozi čevlje, zdaj zdaj jo bom začutil na podplatih, ko se mi bodo začele nogavice vse mrzle lepiti na prste, in voham tisti zrak, kot v kakšnem starem železniškem vagonu, tiste sorte z lesenimi klopmi, iz časov, ko so še imeli tretji razred, sem pa tja še naletiš na kaj takšnega, če stopiš na katerega od prav počasnih in skrajno lokalnih vlakov, tisti vagoni so prav takšni, vsi skožlani, s tistimi svojimi trdimi, zdrgnjenimi klopmi, s sajami od cigaretne dima v špranjah okrog kake svetilke, po oknih se jim vlečejo prav takšne blatne črte kot po temle steklu.

Telefonski imenik, ja, o njem mi tudi pišeš, kako ga ni, kako na železni žici visijo samo platnice brez papirja, kako samo še scufani koščki listov grbančijo notranji del hrbta, kako niha na svoji žici sem ter tja, to modro platno z belimi črkami, umazano od rok, marogasto od posušenih mokrot, kako stojim tam, v tisti gajbi, in telefon piska v enakomernih presledkih, pišeš mi, kako telefon tuli, ko zvoní v praznino, ko na oni strani nihče ne dvigne slušalke, in kako kar stojim tam, v vodi, v smradu, tiščim vrečko z nogo ob steno, si držim mastno črno slušalko ob ušesu in poslušam, kako tisti dolgi zvoki enakomerno lezejo iz slušalke. In se mi naenkrat zdi, da to zvonjenje curlja kot umazana voda na tla govorilnice, da teče, ne vem, zakaj, po nekakšnem obokanem stopnišu dol v nekakšno obokano klet in

tam moči stvari, ki so nakopičene po kotih, po mizah, po starih omarah, potem naenkrat leze po poroznih predmetih spet navzgor, zidne kapilare ga vsrkavajo, kot bi zelo suh prepečenec pomočil v vodo, podgane zatacajo po lužah, ko planejo iz enega kota v drugega.

Ta popoldan, poznojesenski ali zgodnjezimski, z meglo, ki je podobna zelo svetlemu dimu, z asfaltiranimi pločniki, črnimi od vode, z mokrimi, sprijetimi kristalčki snega, nakopičenimi ob cestnih robnikih, trate v parku so blatne, sneg, ki je zapadel prezgodaj, se po malem topi in po malem kaplja s streh, ta poznojesenski ali zgodnjezimski popoldan z eno- in dvonadstropnimi hišami, in potem s pritličnimi, ki se vlečejo ob cestah daleč v pokrajino, z nekdanjim sokolskim domom, v katerem je potem nekaj časa delovalo polprofesionalno gledališče, z železniško in avtobusno postajo, z bolnišnico, rumeno utripajočimi semafori na križiščih, s čim vse, s čim vse ne, s svojo poezijo in z melanholijo in vlakom, ki je z majhno zamudo odropotal in odcvilil po razmajanih tirih.

Zato se ne morem odločiti, čisto zares in dokončno odločiti, in še kar stojim tam in držim tisto svinjsko lepljivo slušalko v rokah in se ne morem pripraviti do tega, da bi jo vrgel nazaj na njen kaveljček, pobral vrečko in šel, čeprav bi mi bilo zdaj že lahko jasno, da gotovo ni nikogar doma, pa vendar, če pozorno pogledam, če natanko pogledam tvojo pisavo, če po okljukih črk sledim tvoji roki, se mi vseeno zdi, saj ne, da bi mogel dokazati, ampak ta misel se mi preprosto vsiljuje, ja, da se ti je tu pa tam roka malo zatresla, ponekod malo zadrhtela, črta je malo zavijugala, črke so se zavlekle, prav malo, ampak vendarle, navzgor in navzdol, potem pa, že v isti besedi, postanejo večje, odločno potegnjene, nadzorovano izpisane, pa vseeno, v kakšnem pozabljenem kotu, na kakšni pentlji, ko si bil prav kratek čas nepazljiv ali pa preveč pazljiv – vseeno so malo pretresene, ali kako bi rekel – in zato verjamem, da si hotel z odločnostjo pregnati dvome, pa ni šlo prav dobro, saj tudi ni moglo iti.

Kaj pa, si mogoče misliš, kaj če sploh niso zdoma, ampak vsi sedijo tam, ob jedilni mizi (dobro veš, da skoraj vedno sedijo tam, kadar ravno ne gledajo televizije v veliki in zelo mračni dnevni sobi s položčenim črnim klavirjem, na katerega že leta ni nihče igral), ob rjovečem telefonu, ki je tam postavljen na ozko poličko, precej visoko, in če je tako, zakaj potem ne dvignejo slušalke? Ne dvignejo je, ker so nekako zavohali, kdo je na drugi strani, s svojim tenkim, drobnim, preciznim sluhom (ja, precej in-

teligentni so in nadarjeni tudi, na prvi pogled jim tega ne bi pripisal, vsi so nekako nerodni in štorasti v izražanju in ne posebno izobraženi, ampak so vseeno nevarno prenikavi) so to dognali in zdaj točno vedo, kdo kliče, in se zato ne odzovejo, no, in kako bi lahko kaj takega vedeli? Čisto preprosto je to, osnovnošolska fizika, tvoja roka stiska to zoprno slušalko, stiska jo bolj, kot bi bilo potrebno, seveda, živci te dajejo zadnje tedne, včasih imaš obutek, da si navznoter in navzven samo velika masa čutnic, želatinasta kopica živčnih končičev, brez vsakršne zaščitne opne, ampak pustimo zdaj to, lahko bi jo držal, slušalko, lepo ohlapno, flegma, s tremi prsti, toliko, da bi ti približno slonela ob ušesu, ampak ne, ti seveda z vso silo pritiskaš svojo lastno potno dlan na švic vseh, ki so to plastiko valjali po rokah pred tabo (bi lahko rekli "krčevito"? bi bilo to pretirano? ali pa je tako zdrsano, da sploh ne bi nič pomenilo?) – in potem? Drhtljaji ti skačejo z dlani v slušalko, se tam spreminjajo v električne impulze, zelo zelo šibke, ampak vendar, v tresljaje, ki so tako osebni kot tvoj srčni utrip (tisti "tup tup – tup tup", ki te zdaj že davi nekje pri jamici pod vratom in ti počasi pleza po sapniku navzgor), ko je preveden v zapis EKG, no, in ti tresljaji se v žicah mešajo z drugimi impulzi, z neosebnimi, formalnimi ritmi telefonskega poziva, in potem nastane nekakšno zlitje, navadni telefonski signali so seveda popolnoma dominantni, pa vendar jih ta drobni, blede dodatek nekako kontaminira, in ko se električni sunki na oni strani kabla realizirajo v obliki zvočnih signalov, to naenkrat ni več zvonjenje kar tako, malo se zatrese, malo premakne, komaj opazno zaniha v frekvenci, v zvoncu se oglasi odposlani srčni utrip, ki te zdaj, domnevam, že spravlja ob dah, ehe, oni pa že vse vedo, jim je že vse jasno, že slišijo, kdo kliče (res moraš imeti za kaj takšnega njihov strahoviti posluh in nos), in lepo pustijo telefon pri miru, naj kar lepo počiva tam, pustimo ga lepo na miru, že vemo, pravijo, kdo je tam, že vemo, si mislijo, kaj hoče, se bo že naveličal, čeprav je tako vztrajen in naiven, da bo še naprej in naprej vrtel številnico, ampak prej ali slej mu bo navsezadnje zadosti, navsezadnje, pravijo, ga bo že minilo.

In zdaj, ob tej uri, je že skoraj čisto temno, veter je začel močneje pihati, to čutim tudi v tejele gajbi, rjava stekla so malo zarošena, in ko pogledam ven, sem presenečen, ker naenkrat opazim, da so medtem prižgali cestne luči, ki zdaj nekako črno odsevajo v tem cedečem se tlaku (na katerem si mimogrede zviješ nogo, če nisi zadosti previden), ja, ta voda nekako požira svetlobo. Vidiš tudi, da na cesti ni prav veliko ljudi, pa še ti prav-

zaprav nekam odhajajo, ne vem, kaj naj rečem.

Takole mi pišeš o tem svojem telefoniranju, ne vem, kaj naj rečem, ampak – no, skratka – se mi zdi, da pretiravaš, da vidiš stvari, ki jih ni, če pa že so, pa niso tam, kjer jih ti vidiš, ne vem, ali sem se dobro izrazil, pomiri se, poglej razsodno, z jasno glavo, pa boš moral skupaj z mano priznati, da je res zelo neverjetno, da bi se vsi zarotili proti tebi, to bi sledilo iz tvojih zamotanih in prelomljenih črk, iz vsega tvojega pisanja, tega čustvenega izbruha, ki mu, po mojem, še sam ne verjameš; vprašaj se, no, pomiri se, pa se vprašaj – misliš, da je verjetno, da bi vesoljstvo uporabilo takšno kanonado proti drobni žuželki, misliš, da je verjetno, da se vsi cele dneve ukvarjajo s tabo? Da ne dvignejo slušalke, takoj ko telefon zazvoni, ampak najprej kakšno minuto pozorno in tenko poslušajo, ali bodo nemara v njegovih zvokih zaznali oddaljene, komaj opazne sledi tvoje nervoznosti? Ugasijo radio, če jim mogoče igra, pretrgajo pogovor, zadržujejo dih, naženejo psa na hodnik, da jih ne bi motil? In potem, kako si se spraval telefonirat, vsa tista zgodba, kako ti je prvi javni telefon najprej izpljunil kovanec, ki ga sploh nisi vrgel vanj, potem pa ga je spet požrl in ti v zahvalo trobil v uho na tak nenavaden, popolnoma trapast način, kot ga nisi še nikoli prej slišal, spušal ti je v sluhovod zaporedje treh tonov, takole "di-di-di", enega za drugim, v mehničnem, v neskončnost ponavljajočem se ritmu, zdi se mi, da so toni naraščali, drugi je bil malo višji od prvega, tretji pa od drugega. Mogoče, da je bila med prvim in drugim in drugim in tretjim zvokom razlika v višini cel ton, seveda, prepričan ne morem biti, moj posluš je bil vedno bolj slab, moja glasbena izobrazba pa je pravzaprav še slabša, ampak za poltone in cele tone sem vseeno slišal in sklepam takole, če se mi zdi, da zvoki lepo logično lezejo navzgor, da ni v njih nobene premaknjenosti, ki bi spominjala na obraz v ukrivljenem zrcalu, če korakajo mehnično in utečeno, tako da sploh ne pomisliš, da bi bilo lahko drugače – potem sta razpona med njimi gotovo cel ton? Ali pa se motim? No, ampak če je to res, potem je bila med prvim in tretjim zvokom cela terca (ali se res reče tako, "cela terca"?), eden najlepših in najbolj logičnih intervalov, tako lepo zveni, če hkrati pritisneš dve tipki na klavirju, in sicer tako, da ostanejo še tri vmes, ena bela v sredini in ob njej na vsaki strani še po ena črna, do nezavesti bi lahko pritiskal ta interval (ali se res reče tako, "interval"?), res, tak je, kot če poskusiš pražene soljene arašide in jih ne moreš nehati jesti, če bi imel klavir tukaj, bi zdajle gotovo pritiskal

celo terco (če je to sploh "cela terca"), že od časov, ko sem bil čisto majhen, mi je bil všeč zvok, ki nastane, če tako pritisneš na tipke. Seveda pa se človek začne spraševati, kaj pravzaprav hočeš z vsem tem okolišenjem, z intervali in s poltoni in tercami in klavirji in pomanjkanjem glasbene izobrazbe; in res ne vem, ali bi požrl tvojo neprepričljivo razlago, da mi o tem pišeš pač samo zato, da bi pojasnil, kako so te tisti nenavadni zvoki presenetili, ker so bili nenavadni, in sicer prav tako nenavadni? Ali kaj?

Kar predstavljam si, kako stojiš tam, ljudje in vojaki hodijo v kavarno in spet iz nje, govorec o Michelangelu, po veži vleče, zunaj, na cesti, se avtomobili škripajoč ustavljajo pred semaforom in spet rohneč speljavajo, iz slušalke pa v mehničnem, brezbriznem zaporedju enakomerno kapljajo trije toni, v pravih, ušesu všečnih časovnih in višinskih razmikih, nekaj je narobe s to škatlo (mi postane očitno), nekaj bo treba ukreniti, pomislim, in ker ne vem, kaj drugega bi se dalo narediti, jo sunem, s spodnjim robom odprte dlani jo usekam, malo od spodaj, da bi bolj zaleglo, prav eleganten udarec, se mi zdi, lep, efekten, kratek, oster, zares prav estetski udarec, ki ga – v hipu, ko udarim – še podkrepim s sunkovitim obratom zapestja, prav profesionalno sem tole izpeljal, pomislim, in da bo še bolj zaleglo, mu dam takoj še enega, telefonu, prav tako se mi je posrečil, nič manj ni lep, skoraj popoln je, ja, in efekt je tudi takojšen. Tistih treh ponavljajočih se tonov naenkrat ni nikjer več, slušalka utihne oziroma le še prav tiho brni, komaj slišno, to pa ne traja dolgo, ker aparatu nekaj počni v drobovini, nekaj šklocne, nekaj se premakne, sprosti, kot bi izpahnjena sklep skočil nazaj na svoje mesto – skoraj zaslišim vzdih olajšanja, ko se to zgodi – nekje v notranjosti, v telefonovih črevih, skritih v tej kovinski škatli, zarožljaja kovanec, zasliši se zamolkel zvok, ko pade na kup, nekako tako, kot bi kdo pogoltnil malo vode in jo poslal direktno v želodec, po najkrajši poti, šlomp, brez onegavljenja po ustni votlini in okrog jezičnega korena. In potem? Kaj potem? Se kaj pozna? Kakšni so rezultati? Če človek prav premisli, niti niso ne vem kakšni. Slušalka namreč še kar po malem brni – če ni sploh čisto tiho in se mi samo zdi, da brni. Mogoče slišim samo svoj lastni krvni obtok, ki mi včasih zelo glasno utripa v ušesih, recimo, kadar naenkrat vdre vanje kakšna nepričakovana tišina, takrat prav odmeva; mogoče je tudi, da šumi zrak, ki se vrtinči v ozkem prostoru med ušesom in slušalko, se riba ob zaobljeno plastiko, obrača ob zavojčkih uhlja. Skratka? Skratka nič. Nihil sub sole novum. Nobenega napredka. Nobenega premika,

vsaj ne, kako bi rekel, preskoka v kvaliteti. Zgolj slepa ulica, s katero bo treba res radikalno pretrgati, nič drugega ne preostane. Zvoljen si, nestrpen, že skoraj obupan, uhlje imaš rdeče od jeze, sicer jo še kar uspešno zadržuješ, si je še ne priznaš prav, slušalko mečkaš po rokah in menda sploh ne poslušаш več, niti tistega šumenja ne, za katero niti ne veš, ali sploh je in ali je kdaj bilo. Daj no, govorim prepletom tvojih črk, zberi se, strezni se, postani vsaj malo racionalnejši; včasih se sprašujem, sam pri sebi, ali bo kdaj prišel k sebi, se zavedel, da takole enostavno ne gre več naprej, da moraš biti kdaj malo odločnejši, da je treba kdaj pač ostro pretrgati, tudi kaj žrtvovati, če se hočeš izvleči iz takšnega zoprnega, blokiranega položaja, če se hočeš otresti te paraliziranosti in navsezadnje vendarle kam priti, in žrtvovati, kaj naj bi sploh žrtvoval? S težavo izbrskani ali nažicani kovaneč? Dobro veš, da je že tako ali tako izgubljen, ampak ne, ti še kar cinčaš in v trapasti neodločnosti, ki ni niti upanje več, tiščiš slušalko k ušesu, čeprav veš, kaj bi moral storiti.

Sprašujem se, na kaj pri tem pravzaprav misliš. Saj nisi z vso zavestjo priklenjen na tisto govorilnico? Predstavljam si, kako si takrat križaril po tistih ulicah, dobro jih poznam, včasih sem šel skoraj vsak dan tam mimo, zavil kdaj po tej, kdaj po oni, da je bilo malo spremembe, še ob nedeljah popoldne sem se kdaj sprehodil tam okrog, čeprav ni ravno tiste vrste četrt, da bi zanjo rekel, da je četrt za nedeljske popoldanske sprehode. Zlahka si te torej zamišljam, ulice poznam, tebe pa tudi, bolje, kot si misliš. Šel si mimo parkiranih kamionov s prikolicami, težkih mrcin, kolesa so mi segala do glave. Če sem se malo sklonil, sem lahko videl ljudi, ki so hodili na drugi strani kamiona, po pločniku. Ni jih bilo prav veliko, ampak sem pa tja je šel vseeno kdo mimo. Ja, in tista zgodba o bifeju – nikoli nisi bil v njem – ali pa vendarle – od kod bi sicer vedel, kako je poln spraskanega in potemnelega aluminijskega, ultrapasnih plošč in posivelega cementa – od kod bi se spominjal obrazov ljudi – nekakšnega splošnega vtisa o njih – ljudi, ki slonijo na šanku in pulatih, ja, v bifeju ni bilo miz, temveč pulti, ob katerih se je dalo sloneti. Recimo, da je bilo takole; pripeljem se s kolesom, naglo zavrem, ustavim nedaleč od bifeja. Sem kolo zaklenil? Ne spominjam se, mogoče ga sploh nisem, saj sem ga le prislonil na steno tik vrat in vstopil za čisto kratek čas, ali pa sem ga, zaradi strank v tisti luknji je bilo to kljub vsemu varneje. Ali kaj? Včasih se presenečeno zavem, koliko stvari sem pozabil. Zakaj sem namreč sploh šel noter? S kom? Kaj

sem moral tam kupiti? Včasih se mi zdi, da sanjam. Zgodi se mi, da mi skozi glavo divja tok bledih sličic, pa sploh ne vem, ali so to spomini, ki sem jih že pozabil in se mi zato zdijo tako samovoljno novi, ali kakšni novi obrobni izdelki možganske avtomatike. Vsekakor pa vem, da so bila vrata takrat – drugič – zaprta in zaklenjena, notranjšina pa zelo temna in prazna, šank nekje v mračnih daljavah, skozi umazano steklo pod obledelim napisom, ki je kazal ure, ko naj bi bil bife odprt, in ki je bil zdaj brez smisla, pa tudi prej se ga niso ravno pretirano natančno držali, četrť ure ali pol gor ali dol, kaj je to proti večnosti. Zdaj pa tale poseg mestnih oblasti. Kam pa naj zdaj gremo, ko so nam bife zaprli, se sprašujejo stalni gostje, kaj pa naj zdaj počnemo, ne moremo zaradi desetih minut pri kozarčku ali šalčki marširat vse tja do Whisky Bara, znajt se je treba, bomo pa lepo v cekar dali in prinesli v službo, si bomo tam malo privoščili, z vratarjem se da zmenit, šefu se bomo pa že izmaknili. Spominjam se rok, ki so se iztegnile zelo daleč, do vrha ograje, in podale. (Kaj? Steklenico? Zavitek? Šopek rož?) Primorsko zelenje je dišalo in se spuščalo po ograji in škarpi navzdol. Ne pozabi, da si mi obljubil fotografijo iz teh krajev. Bila je burja, morje je tolklo ob obalo. Razbijalo skale in odnašalo pesek ter tako zasipavalo samo sebe.

Medtem pa postaja vedno temneje, kaj pa drugega. In megleno tudi. Zrak se je zgostil, še vlažnejši je. Spominjam se, da je bila cesta zelo neravna, polna lukenj in izboklin. Avtomobilske luči je bilo mogoče videti že od daleč, ampak dokler nisem čisto zatrdno spoznal, da je to zaradi te valovite, izboklinaste ceste, sem kar naprej mislil, da mi mežikajo. Spraševal sem se, zakaj. Vedno znova presenečen ob ritmu njihovih svetlobnih signalov, sem razmišljal, kaj mi hočejo sporočiti. Na kaj me hočejo opozoriti. Ja, jaz se pa sprašujem, kaj mi hočeš sporočiti ti. Jasno mi je, da kar v tri dni ne govoriš, ampak kaj se skriva v tem, to me bega. Kaj se, na primer, zgodi – odmahnem, rečem, da bom takoj nazaj, ko se vrnem, pa ni več nikjer nikogar. Aha, in začneš takoj razvijati teorije. Stekla so zarošena. Skoznje se vliva svetloba na ulico. Vedno več megle je povsod. Vedel sem, na primer, kje bi se moral obrniti. Pa se seveda nisi. Ne. Zrak. Hoditi po njem.

O vsem tem mi pišeš. Ali pa razberem med vrsticami. Ali pa uganem, kar sploh ni tako težko, kot bi si mislil, in stopnja zanesljivosti pri tem je tudi precej visoka. No, zvečine vse drži, ne bi verjel, pa je vseeno tako.

Tenki bledi svedri dima grejo gor proti zvezdam, ki so, najbrž, na oni strani oblakov. Problem imam. Ja? Ne vem, kako naj rečem to, kar bi hotel. A to? To te preseneča? Ta problem je star kot zemlja. Ja, vem, ampak ljudje vedno na novo nasedajo na ta trik, in vsakič se jim zdi nekaj čisto novega in izjemnega. No ja, vsaj meni se zdi tako, čeprav sem bil že velikokrat v takšnem stanju. No, vsaj nekajkrat. Vsekakor dovoljkrat, da stvari prepoznavam. Ampak premalokrat, da me to ne bi presenečalo. Koliko je bila ura? Med tretjo in četrto zjutraj? Nebo se je že svetlikalo, ampak še zelo bledo, človek je to svetlobo bolj uganil, kot videl. Tu in tam so bile tople rumene bunke svetilk, razporejene so bile brez reda ali sistema, se je zdelo, in z njimi so bile povezane nekakšne nestrpne dejavnosti, tekanja sem in tja, polglasni vzkliki, s precejšnjim dodatkom kletvic, to pa je bilo mogoče razumeti bolj iz intonacije kot iz besed, ki so se zlile v nekakšne temne zvočne gomolje, krompirje ali kokse iz nakazanih vokalov in šumnikov, in spuščeni železni most je škripal in se drgnil ob vlažne, zglajene kamne pomola. Ja, in zrak, iz dveh mas, iz nočne vlažnosti, ki se je zatikala v grlu, in iz dimov, ki so se ob tej uri koncentrirali, zmešali v en sam, enoten, fino zmlet smrad, druga drugo sta podpirali, obe masi, poudarjali, druga drugi sta rabili kot ozadje, da sta se intenzivneje izrazili. In nista se mešali, pač, prepletali sta se že, iztezali sta nekakšne tipalke ali poganjke, kup trakov, in ti trakovi so se prepletali, a vedno tako, da so tekli eden ob drugem, ostajali so trdno zaprti vase, omejeni – ja, in prav na robu sta obe masi postali nekako isto, nista se zlili v eno, nista postali zmes, ampak zaradi svoje ostre razlikovanosti sta bili tam, na tem neskončno tankem delcu eno, ne vem, kako bi to povedal. Vidiš? A zdaj razumeš? Nervozen sem. In ne morem se odločiti, ali je svet enostaven ali kompliciran. V daljavi šumi mestno življenje in počasi zamira. Sem rekel to, kar sem hotel? Zdaj niti tega ne vem več dobro. Zdi se mi, da ne, vseeno ne. Lahko da je preprosto, pa se nekako ne da povedati. Ja, in lahko si zamišljam gibe, s katerimi dame jemljejo kozarce s pladnja, in kako ta množica kroži po prostoru kot materija po vesolju. In kako se v kakšnem kotu zavrtinči.